

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

*Кафедра адміністративного права
та судочинства*

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: Актуальні проблеми адміністративного права та процесу
на тему: «Адміністративний орган: поняття та види»

Студент групи: ПРм-13

Ніколаєв Андрій Степанович

Керівник к.ю.н., доцент

Н. Ф. Ментух

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS ____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ОРГАНУ.....	5
1.1. Визначення адміністративного органу	5
1.2. Ознаки та види адміністративного органу	7
1.3. Відмінність адміністративного органу від інших органів держави	10
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ СТАТУС АДМІНІСТРАТИВНОГО ОРГАНУ ТА ЕЛЕМЕНТИ ЮРИДИЧНОГО СТАТУСУ	14
2.1. Елементи юридичного статусу	14
2.2. Повноваження адміністративного органу	16
2.3. Відповідальність адміністративного органу	18
РОЗДІЛ 3. ДІЯЛЬНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ОРГАНУ	22
3.1. Форми діяльності адміністративного органу	22
3.2. Методи діяльності адміністративного органу	25
3.3. Контроль за діяльністю адміністративного органу	28
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена вагомою роллю адміністративних органів у функціонуванні державного механізму та їхнім впливом на всі сфери суспільного життя. Ґрунтовне дослідження їх поняття, видів, правового статусу та діяльності є актуальним як для теоретичного, так і для практичного правознавства.

Об'єктом дослідження виступають адміністративні органи України.

Предметом дослідження є правові засади діяльності адміністративних органів України.

Мета дослідження полягає в комплексному дослідженні поняття, видів, правового статусу та діяльності адміністративних органів України.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання:

- розкрити поняття та ознаки адміністративного органу;
- дослідити види адміністративних органів;
- визначити елементи юридичного статусу адміністративного органу;
- проаналізувати повноваження та відповідальність адміністративного органу;
- дослідити форми та методи діяльності адміністративного органу;
- розкрити систему контролю за діяльністю адміністративного органу.

Методи дослідження включають в себе загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, системний підхід) та спеціально-юридичні (історико-правовий, догматичний, порівняльно-правовий).

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному дослідженні правових засад діяльності адміністративних органів України з урахуванням новітніх змін у законодавстві та науковій доктрині.

Результати дослідження можуть бути використані для удосконалення правового регулювання діяльності адміністративних органів України, підвищення ефективності їх роботи, а також у навчальному процесі при викладанні курсів адміністративного права.

Структура роботи відповідає поставленим завданням дослідження та підпорядковується його логіці. Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У першому розділі розкривається поняття адміністративного органу, його ознаки та види.

У другому розділі досліджується правовий статус адміністративного органу, його елементи, повноваження та відповідальність.

У третьому розділі розкриваються форми та методи діяльності адміністративного органу, а також система контролю за його діяльністю.

У висновках узагальнюються основні результати дослідження.

Список використаних джерел містить перелік використаних при написанні курсової роботи нормативно-правових актів, наукової та навчальної літератури.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ОРГАНУ

1.1. Визначення адміністративного органу

В основі адміністративного права лежить концепція публічної адміністрації, яка є незамінною при обговоренні адміністративних правовідносин. Суб'єкти публічної адміністрації характеризуються структурованою системою управління, що складається з органічно єдиної та діючої мережі. До цієї мережі переважно входять органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування разом з їх посадовими особами, а також різні інші установи та громадські організації. Ці групи уповноважені законом виконувати управлінські функції, спрямовані на служіння суспільним інтересам.

Первинні суб'єкти публічної адміністрації є широкими та різноманітними, але їх можна умовно поділити на органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Додаткові категорії включають органи з делегованими повноваженнями, до яких належать громадські об'єднання та інші суб'єкти, що здійснюють виконавчі функції відповідно до закону. Хоча офіційно не віднесені до категорії органів виконавчої влади, деякі установи, такі як СБУ, НАБУ, НАЗК, ЦВК, Державна судова адміністрація, Комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, виконують значні виконавчі функції у спеціалізованих сферах адміністративної діяльності. Ці органи, хоча організаційно не вважаються органами виконавчої влади, функціонально виконують важливі ролі, подібні до функцій органів виконавчої влади, у конкретних випадках та при здійсненні повноважень [1].

Виокремлення цих суб'єктів як частини публічної адміністрації підтверджується міжнародними рекомендаціями, такими як Рекомендація № R

(84) 15 Комітету міністрів Ради Європи 1984 року, яка окреслює публічно-правову відповідальність за завдану шкоду. Ця рекомендація визначає "орган державної влади" як будь-який суб'єкт публічного права на всіх рівнях управління або будь-яку приватну особу, яка здійснює офіційні повноваження. Незважаючи на таку широку категоризацію, чітке розуміння "публічної адміністрації" залишається складним.

Згідно з науковими розвідками професора О. Рогача, ключовою характеристикою суб'єкта публічної адміністрації є його активна роль в управлінні, що насамперед спостерігається в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування. Незважаючи на широке коло суб'єктів, які беруть участь в управлінській діяльності, суттєвими ознаками, що об'єднують усіх суб'єктів публічної адміністрації, є їх включеність у єдину функціональну систему, законодавчо визначені статуси, орієнтація на публічні, а не приватні інтереси, повноваження приймати рішення, пов'язані з реалізацією публічно-владних повноважень.

Таким чином, суб'єкт публічної адміністрації - це, по суті, уповноважений суб'єкт, який здійснює адміністративні операції шляхом надання адміністративних послуг або здійснення адміністративної діяльності. Це стосується як органів державної влади, так і органів місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування дозволяє громадянам брати участь в управлінні через включення їх у відповідні територіальні громади [3].

Підкреслюючи важливість місцевого самоврядування, Європейська хартія місцевого самоврядування визначає його як право і спроможність органів місцевого самоврядування самостійно управляти значною частиною суспільних справ, в межах закону, в інтересах місцевого населення. Згідно з Конституцією України, місцеве самоврядування надає територіальній громаді самостійну здатність вирішувати питання місцевого значення в межах конституційних і правових норм.

Місцеве самоврядування унікально позиціонує себе тим, що займається вирішенням питань місцевого значення, обсяг яких законодавчо визначений, і діє з організаційною та фінансовою автономією. Воно має багаторівневу структуру, починаючи з територіальної громади, яка виступає одночасно і базовою адміністративною одиницею, і суб'єктом місцевого самоврядування, виконуючи основні соціальні функції. Далі йдуть органи місцевого самоврядування, які включають ради різних адміністративних рівнів та їх виконавчі органи, а на найвищому рівні - органи самоорганізації населення.

Ці органи наділені значними повноваженнями, що забезпечує їм значну незалежність в управлінні місцевими справами. Після законодавчих змін у 2015 році, таких як Закон "Про добровільне об'єднання територіальних громад" та подальші зміни до фінансового та податкового кодексів, операційна та фінансова автономія органів місцевого самоврядування була значно посилена. Ця структурна реформа не лише розширила повноваження органів місцевого самоврядування, а й сприяла кращій співпраці між громадами, підвищивши їхню спроможність ефективно вирішувати місцеві проблеми [4].

Отже, хоча органи місцевого самоврядування тісно співпрацюють з органами виконавчої влади, вони зберігають окремі ролі в управлінні, що підкреслюється їхньою значною юридичною та фінансовою автономією. Ця подвійна роль посилює їхню здатність ефективно задовольняти місцеві потреби, виділяючи їх як невід'ємні компоненти в ширшій адміністративній структурі.

1.2. Ознаки та види адміністративного органу

У сфері державного управління суб'єкти або організації є важливими, органічними компонентами цілісної структури державної влади, чітко поділеної на гілки, які мають на меті відповідати цінностям, цілям і потребам

суспільства, а також індивідуальним потребам громадян, які покладаються на державні адміністративні послуги. Фундаментальні ознаки, які поділяють ці суб'єкти, підкреслюють кілька ключових аспектів.

По-перше, за своєю правовою природою суб'єкти публічної адміністрації зобов'язані служити приватним особам, забезпечуючи захист і реалізацію прав, свобод і законних інтересів приватних осіб, а також задовольняючи всеохоплюючі публічні інтереси суспільства. Це чітко окреслює роль, де сфера їхньої адміністративної діяльності суворо обмежена правовими рамками. Ці суб'єкти можуть діяти виключно в рамках, передбачених Конституцією та законами України. Таке дотримання правових норм втілює принцип діяльності в рамках закону, який забороняє вчиняти дії, якщо вони прямо не передбачені правовими нормами [5].

Крім того, основна функція цих адміністративних суб'єктів полягає у виконанні ними адміністративних обов'язків, тоді як їхні адміністративні права є вторинними, але важливими для ефективного виконання їхніх обов'язків. Таке роздвоєння формує основу того, що називають адміністративною правоздатністю - вродженим потенціалом мати адміністративні обов'язки і права, а також адміністративною дієздатністю, тобто практичною здатністю ефективно реалізовувати ці обов'язки і права. Період їхньої діяльності охоплює період з моменту створення або призначення до моменту ліквідації або звільнення з посади. Ця спроможність дозволяє їм самостійно виконувати свої обов'язки і права та брати на себе відповідальність за результати своїх адміністративних дій. Частиною цієї дієздатності є також їхня деліктоздатність, яка передбачає їхню юридичну відповідальність за будь-які суспільно шкідливі наслідки, що настали внаслідок їхніх дій.

Для юридичних осіб у системі публічної адміністрації їхня правосуб'єктність, як правило, є єдиною і починається з моменту їхнього створення, як правило, шляхом державної реєстрації, і припиняється з їхнім

ліквідацією. Початок адміністративної правосуб'єктності посадових осіб цих органів, як правило, відбувається з моменту їхнього призначення на посаду, що часто підкріплюється ритуалом прийняття офіційної присяги [6].

У розгалуженому державному апараті осіб, які виконують виконавчі функції, значно більше, ніж їхніх колег у законодавчій та судовій сферах. З моменту здобуття Україною незалежності процес формування цих адміністративних суб'єктів відбувався демократичним шляхом під впливом різних політичних центрів та груп вітчизняних еліт, кожна з яких привносила власне бачення в теорію та практику державного управління. У результаті сформувалася чітка і розгалужена система адміністративних суб'єктів, які виконують виконавчі функції. Ці суб'єкти здебільшого інтегровані в структури виконавчої влади та місцевого самоврядування. Однак вони також перетинаються із законодавчою та судовою гілками влади, включаючи деякі суб'єкти, які формально не належать до жодної з них.

Ця комплексна система охоплює органи державної влади та автономні суб'єкти, такі як державні фонди та установи, органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування. Вона також включає суб'єктів, яким делеговані окремі повноваження державного управління. Крім органів виконавчої влади, система включає окремі повноваження Президента України, Апарат Верховної Ради України та різні органи судової влади, зокрема Вищу раду юстиції та Державну судову адміністрацію. Іншими важливими компонентами є спеціалізовані державні органи, такі як Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки та Рада національної безпеки і оборони, які відіграють вирішальну роль у підтримці державної безпеки та нагляду. Регуляторні та наглядові органи, такі як Національний банк України та національні комісії, що регулюють природні монополії, також є частиною цієї складної адміністративної структури [7].

Формування та функціонування цих груп підкреслює добре організовану, цілісну систему органів законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні, кожен з яких наділений відповідними повноваженнями, спрямованими на всебічне здійснення державної влади на всіх територіях і в усіх сферах суспільного життя. Така складна структура забезпечує не лише зосередження на адміністративних функціях у сфері виконавчої влади, але й сприяє збалансованій взаємодії та впливу різних гілок та органів влади, формуючи надійну, багатогранну модель врядування.

1.3. Відмінність адміністративного органу від інших органів держави

В українському державному апараті органи виконавчої влади та місцевого самоврядування займають ключове місце, здійснюючи широкий спектр виконавчо-розпорядчих функцій в економічній, адміністративно-політичній та соціально-культурній сферах. Їх головною метою є захист прав та інтересів громадян у різних сферах суспільного життя. На відміну від інших гілок влади, виконавча влада бере безпосередню участь у виконанні законів і підзаконних актів, відіграючи вирішальну роль у здійсненні державного контролю та управлінні ключовими процесами суспільного розвитку. Це відповідає конституційному мандату, зокрема статті 3 Конституції України, яка наголошує на тому, що права і свободи людини є найвищою соціальною цінністю.

З моменту проголошення незалежності України значна увага приділяється вдосконаленню структури та функціональності органів виконавчої влади. Ця еволюція знайшла своє відображення у масштабних законодавчих реформах, спрямованих на оптимізацію конфігурації та підвищення ефективності діяльності цих органів. У наукових працях таких відомих вчених, як В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка та інших, широко досліджуються різні аспекти

адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади, підкреслюється складна природа цих суб'єктів у більш широкому державному механізмі [8].

Органи виконавчої влади є невід'ємною складовою державного механізму, що має чіткі структурні та кадрові характеристики. Вони покликані здійснювати управління державними повноваженнями в економічній, соціально-культурній та адміністративно-політичній сферах, діючи безпосередньо від імені держави. Ці суб'єкти поділяють фундаментальні характеристики, характерні для державних органів, але також наділені специфічними атрибутами, які відповідають їхнім унікальним адміністративним ролям. Колективна структура, відома як апарат державного управління, складається з різних органів і підрозділів, кожен з яких виконує певні функції і пов'язаний між собою системною організаційною структурою.

Динаміка функціонування цих органів виконавчої влади визначається Конституцією та різними нормативно-правовими актами, які диктують їхню структуру, методи роботи та характер діяльності. Ці органи відіграють ключову роль у формуванні соціально-економічного та політичного ландшафту країни, виступаючи первинними суб'єктами адміністративного права. Їм надається певна оперативна автономія, обмежена визначеними обов'язками, правами та територіальною юрисдикцією [9].

Сфера діяльності вищих та центральних органів виконавчої влади охоплює всю країну, сприяючи реалізації державної політики та вирішенню галузевих або функціональних завдань незалежно від географічних обмежень. До них належать різні міністерства та центральні органи виконавчої влади, наділені спеціальним статусом. На відміну від них, місцеві органи виконавчої влади діють у межах конкретних адміністративно-територіальних одиниць, зосереджуючись на локальному управлінні та реалізації центральної політики на регіональному рівні.

Органи виконавчої влади розрізняються за сферою компетенції, яка може бути загальною, галузевою або функціональною, залежно від питань, які вони вирішують. Процес прийняття рішень у цих органах може характеризуватися як одноосібним, так і колегіальним форматом. Одноосібне прийняття рішень забезпечує швидкі, рішучі дії, використовуючи індивідуальні здібності та підзвітність керівників. Колегіальні процеси прийняття рішень, навпаки, підвищують якість рішень завдяки колективному обговоренню, використовуючи різноманітний досвід членів для вирішення складних управлінських питань [10].

Ефективність виконавчої системи є результатом добре організованої структури, яка забезпечує узгоджене державне управління та операційну ефективність. Ця система дотримується принципів єдності та територіальної цілісності, балансує між централізацією та децентралізацією для підтримки суверенітету та економічної незалежності держави. Такий структурований підхід сприяє скоординованій реалізації національних програм розвитку в різних сферах, відображаючи поєднання галузевих і територіальних принципів управління.

Взаємовідносини між різними органами виконавчої влади будуються на принципах субординації та координації, створюючи цілісну модель управління, яка підвищує адміністративну ефективність. Це включає в себе ієрархічну взаємодію та спільну діяльність на однакових або різних рівнях влади, що сприяє створенню середовища співпраці, яке посилює адміністративну спроможність завдяки спільним стратегіям та спільним діям [11].

Таким чином, органи виконавчої влади відіграють важливу роль в управлінні та адміністративній системі України, керуючи економічним, соціальним та політичним розвитком. Їхній структурований, різноманітний і динамічний характер має важливе значення для ефективного адміністрування та розробки державної політики, забезпечуючи міцний і прогресивний

соціально-економічний і політичний стан країни, тим самим підтверджуючи їхню центральну позицію в сфері адміністративного права.

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ СТАТУС АДМІНІСТРАТИВНОГО ОРГАНУ ТА ЕЛЕМЕНТИ ЮРИДИЧНОГО СТАТУСУ

2.1. Елементи юридичного статусу

Децентралізація влади в Україні - це стратегічна реформа, спрямована на перерозподіл компетенцій і повноважень між різними органами виконавчої влади в рамках адміністративної законності. Ця реформа докорінно змінює розподіл повноважень, гарантуючи, що кожен рівень виконавчої влади, від центрального до місцевого, визнається юридичною особою. На ці органи покладено завдання не лише вирішувати операційні питання, а й забезпечувати охорону державної власності.

Кожен орган виконавчої влади, діючи під егідою державної влади, наділений правовим статусом, який дає йому змогу ефективно виконувати свої державні та правові обов'язки. Така структура спрямована на досягнення ширших цілей адміністративного управління. Оперативна незалежність, надана цим органам, має вирішальне значення, оскільки дозволяє їм здійснювати свої повноваження автономно.

Внесок таких науковців, як професор П. В. Ківалов, був ключовим у розумінні адміністративно-правового статусу цих органів. Ківалов ретельно класифікував їхні функції та компетенцію, поглибивши наше розуміння їхньої ролі в державній системі. Професор В. Б. Авер'янов розвиває ці поняття, описуючи повноваження органів виконавчої влади як такі, що конкретно визначені нормативно-правовими актами. Авер'янов підкреслює важливість структурних та організаційних аспектів цих повноважень, включаючи їхні операційні процедури, ієрархічні відносини, а також те, як вони вирішують конституційні та кадрові питання [12].

Професор Т. О. Коломоєць додає ще один рівень до цієї дискусії, зосереджуючись на Кабінеті Міністрів України, який він позиціонує як вершину системи виконавчої влади. На думку Коломойця, основна роль Кабінету Міністрів полягає у спрямуванні, координації та контролі діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, забезпеченні їх підзвітності Президенту України та Верховній Раді. Ця структура є фундаментальною для підтримки надійної системи управління, яка відповідає конституційним повноваженням і законодавчим вимогам.

Д. М. Бахрах пропонує ширшу класифікацію адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади, наголошуючи на важливості чітко визначених завдань, структурної організації та компетенції. Він зазначає, що організаційно-структурні складові цих органів включають нормативні положення, які регулюють їх створення, реорганізацію чи ліквідацію, встановлюють їх права та порядок діяльності [13].

Важливо визнати, що, незважаючи на різноманітність функцій та діяльності, органи виконавчої влади в Україні мають кілька фундаментальних характеристик. До них належать їхня адміністративна правоздатність та роль у виконанні державних функцій як частини єдиної системи державного управління. Правовий статус цих органів визначається або законами, або підзаконними актами, що підкреслює їхню відданість публічним, а не приватним інтересам. Вони уповноважені приймати офіційні рішення, які відображають і втілюють державну політику.

З більш широкої наукової точки зору адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади розглядається як динамічна та складна система, що складається з численних суб'єктів, які взаємодіють на різних рівнях влади. Ця складність вимагає чіткого законодавчого визначення повноважень органів виконавчої влади, щоб їхня діяльність не виходила за межі правового поля, встановленого Конституцією України, та забезпечувала верховенство права.

У контексті місцевого самоврядування Конституція України надає громадянам право безпосередньо управляти своїми місцевими справами. Це самоврядування забезпечується структурованою системою місцевого самоврядування, яка включає ради та виконавчі органи на різних рівнях - від села до міста. Ці органи наділені конкретними повноваженнями, які дозволяють їм ефективно вирішувати місцеві питання. Держава передає місцевим органам влади певні повноваження, щоб вони могли більш ефективно виконувати свої обов'язки, що відображає делегування повноважень, яке вимагає адекватної державної підтримки з точки зору ресурсів та нагляду [14].

Ця всеосяжна система правового статусу та адміністративних повноважень формує основу ефективного врядування в Україні, гарантуючи, що кожен рівень виконавчої влади функціонує в межах чітко визначеної правової та операційної структури, яка реагує та підзвітна потребам громадськості.

2.2. Повноваження адміністративного органу

Компетенція є фундаментальною теоретичною концепцією в адміністративному праві, яка надає широке і детальне уявлення про конкретні суб'єкти в рамках державного управління. Ця концепція особливо важлива для розуміння ролі та функцій різних адміністративних органів. Воно охоплює два основні аспекти: зовнішній і внутрішній. Зовнішній аспект походить від латинського *competere*, що означає "бути відповідним". Це означає, що кожен адміністративний орган належним чином узгоджується з визначеною йому роллю в ширшій системі державного управління. Кожен орган наділений унікальним набором питань і має ексклюзивний мандат на вирішення цих питань.

Внутрішню структуру компетенції є багатогранною і складається з декількох взаємопов'язаних елементів, таких як цілі, завдання та визначена галузь знань, які разом визначають сферу відповідальності адміністративного органу. Додаткові компоненти, такі як функції органу та його відповідальність, ще більше збагачують цю концепцію [15].

Компетенція центральних органів виконавчої влади та інших центральних органів виконавчої влади визначається спеціальними законами або положеннями, затвердженими постановами Кабінету Міністрів України (КМУ). Компетенція місцевих органів виконавчої влади визначається місцевими статутами, які зазвичай називають "компетенційними" актами. Ці нормативно-правові акти не лише визначають суспільні завдання та роль цих органів, але й підкреслюють їхнє значення в організації суспільного життя та відстоюванні суспільних інтересів.

Наприклад, на Національну поліцію покладено завдання забезпечувати публічну безпеку, захищати права людини, протидіяти злочинності та надавати необхідну допомогу особам, які її потребують через різні особисті, економічні чи соціальні обставини. Однак детальні завдання таких відомств, як Державне бюро розслідувань, яке зосереджується на виявленні та запобіганні злочинам, часто чітко не прописані в законодавчих текстах.

Предмет знань, ще один ключовий елемент компетенції, відноситься до сфери, в якій працює адміністративний орган. Сюди входить широкий спектр питань, які уповноважений вирішувати орган, зазвичай занадто широкий, щоб бути вичерпно переліченим у законодавчих документах. Для демаркації цієї сфери використовуються різні маркери, такі як територіальні, об'єктні та суб'єктні ідентифікатори. Ці маркери допомагають визначити географічні райони, типи об'єктів або процесів, а також групи осіб, пов'язаних з адміністративними діями [16].

Адміністративні повноваження, які охоплюють права та обов'язки суб'єктів публічної адміністрації, є третім важливим компонентом компетенції. Ці повноваження є важливими, оскільки вони визначають юридичну спроможність суб'єкта виконувати свої обов'язки. Наприклад, Державна міграційна служба України наділена визначеним набором із сорока двох адміністративних повноважень, що підкреслює сферу її санкціонованих дій, як це передбачено в її нормативно-правових актах.

Сутність адміністративного органу та його операційну ефективність можна повною мірою оцінити, лише розглядаючи динамічну взаємодію між усіма елементами його компетенції. Таке комплексне розуміння є ключовим для класифікації адміністративних органів на основі їх загальної, галузевої, міждисциплінарної, функціональної або предметної компетенції.

Компетенція, таким чином, постає як складна сукупність цілей, завдань, сфер знань і повноважень, які окреслюють операційний ландшафт конкретного адміністративного суб'єкта в рамках системи державного управління. Ця складна композиція не тільки визначає правовий статус і сферу діяльності адміністративних органів, а й спрямовує їхню взаємодію та функціональну динаміку в рамках державного управління.

2.3. Відповідальність адміністративного органу

На нинішньому трансформаційному етапі в Україні відбувається перехід від тоталітарної спадщини до закладання нових цивілізаційних засад, які сприятимуть якісним суспільним перетворенням. Цей період характеризується масштабними реформами, що охоплюють економічну, політичну, соціальну та правову сфери, кожна з яких має вирішальне значення для розбудови сучасної системи державного управління. Цей розвиток передбачає інтеграцію сучасних принципів і цінностей у діяльність органів державної влади та місцевого

самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ, організацій та посадових осіб. Підвищення їхньої ефективності відповідає стандартам європейської інтеграції та знаменує собою значний прогрес на шляху до більш підзвітної структури управління.

Основною місією демократичної правової держави є гарантування прав і свобод людини та громадянина. Першочерговим обов'язком держави є захист цих прав, і, що важливо, невиконання цього обов'язку тягне за собою неминучу відповідальність органів державної влади та посадових осіб. У громадянському суспільстві існування механізмів підзвітності та контролю над державною владою є обов'язковим. Ця важливість зумовлена тим, що поряд із владними повноваженнями та фінансовими ресурсами ці органи наділені силою державного примусу. Тому питання відповідальності в державному управлінні має значну актуальність і гостроту для українського суспільства сьогодні [17].

Концепція відповідальності в публічному управлінні в Україні є окремою підсистемою соціальної відповідальності, що визначається унікальними характеристиками її суб'єктів та специфікою регулятивної сфери, в якій вони перебувають. З огляду на розмаїття видів соціальної відповідальності - політичної, моральної, юридичної - саме юридична відповідальність привертає увагу насамперед з огляду на життєво важливу роль, яку відіграють органи державної влади, органи місцевого самоврядування та посадові особи, а також різноманітні неурядові організації та суб'єкти, безпосередньо не задіяні у сфері публічної служби.

Відповідно до Конституції України, зокрема частини 2 статті 19, всі дії органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб повинні здійснюватися у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України. Конституція ставить людину на вершину суспільних цінностей, гарантуючи їй широкий спектр прав і свобод, та зобов'язує захищати їх від будь-яких посягань з боку державних суб'єктів [18].

У цьому контексті особливого значення набуває конституційна відповідальність. Ця форма відповідальності ґрунтується на конституційних деліктах, об'єктивний аспект яких полягає у невиконанні приписів Конституції. Значення конституційної відповідальності зростає, оскільки вона слугує надійною гарантією дотримання конституційних норм. Теоретичні дебати тривають навколо визначення та обсягу конституційної відповідальності та її зв'язку з політичною відповідальністю. Однак ключовою характеристикою конституційної відповідальності є те, що вона ґрунтується на правових порушеннях, які вимагають застосування правових санкцій.

Розмежування між конституційною та політичною відповідальністю було закріплено у знаковому рішенні Конституційного Суду України від 7 травня 2002 року (№ 8-рп/2002). Цим рішенням було роз'яснено, що конституційна відповідальність пов'язана виключно з порушеннями правових норм, які вимагають застосування правових санкцій, тоді як політична відповідальність може наставати внаслідок припинення повноважень посадової особи [19].

Адміністративна відповідальність залишається предметом значних дискусій в українській юридичній науці через відсутність її чіткого визначення в законодавстві, незважаючи на часті згадки в численних нормативно-правових документах. Вона охоплює застосування правових санкцій суб'єктами владних повноважень до осіб, які вчиняють адміністративні правопорушення, що призводить до особистих або майнових наслідків для правопорушників. Починаючи з 1980-х років, роль адміністративної відповідальності у підтримці правопорядку дедалі більше визнається, зокрема, через правові положення Кодексу України про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією серед посадових осіб [20].

Кодекс України про адміністративні правопорушення є ключовим документом у правовій системі України, оскільки він є основним кодифікованим актом, який всебічно регулює питання адміністративної

відповідальності. Крім того, прийняття Кодексу адміністративного судочинства 6 липня 2005 року відіграло важливу роль у визначенні юрисдикції та процесуальних стандартів для адміністративних судів в Україні

Тому, система відповідальності - відіграє життєво важливу роль у постійній еволюції правового ландшафту України. Ця система підкреслює складність і широкий спектр правових механізмів, спрямованих на забезпечення підзвітності та ефективності державного управління в демократичній державі, що динамічно змінюється.

РОЗДІЛ 3. ДІЯЛЬНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ОРГАНУ

3.1. Форми діяльності адміністративного органу

Архітектура виконавчої влади в Україні охоплює мережу взаємопов'язаних і взаємозалежних державних органів, які разом утворюють цілісну структуру, на яку покладено завдання здійснювати виконавчу владу на всій території країни. Ключові характеристики цих органів включають:

- Кожен суб'єкт цієї мережі має певний юридичний статус, представляє державу та наділений відповідними повноваженнями.
- Їхні основні обов'язки включають надання адміністративних послуг та ширшу сферу державного управління.
- Конституція, національні закони, постанови Кабінету Міністрів України та інші нормативні документи визначають їх створення, структуру, функції та обсяг повноважень [21].
- Вони складають єдину систему, хоча кожен орган зберігає оперативну автономію в межах своїх повноважень.
- Їх діяльність є переважно адміністративною, спрямованою на забезпечення дисципліни та надання послуг у суворій відповідності до правового поля.
- Вони мають право приймати підзаконні акти в межах своєї компетенції.
- Захищаючи індивідуальні права та суспільні інтереси, вони можуть застосовувати різні правові заходи - від регуляторних до судових.
- Географічна сфера діяльності кожного органу визначена законодавчо, з урахуванням адміністративно-територіального устрою України.

- Кожен орган структурно організований і укомплектований державними службовцями, відібраними на конкурсній основі відповідно до їхніх спеціалізованих адміністративних функцій.
- Офіційні позначення та використання національної символіки є частиною їхнього авторитету.
- Фінансова підтримка цих організацій здійснюється з державного бюджету, що підкреслює їхню невід'ємну роль у державному апараті [22].

Відповідно до конституційних засад, в Україні функціонують три рівні органів виконавчої влади: вищий, центральний та місцевий. Центральний рівень включає міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, як це передбачено Законом України від 17 березня 2011 року № 3166-VI.

На вершині системи знаходиться Кабінет Міністрів України, який має найвищі повноваження, безпосередньо керуючи та контролюючи діяльність міністерств та місцевих адміністрацій. Цей орган підзвітний як Президенту, так і Верховній Раді України. Його широке коло обов'язків включає забезпечення прав громадян, сприяння економічній незалежності, управління зовнішньою торгівлею, підтримку науково-технічного прогресу та забезпечення справедливого розвитку власності. Крім того, він координує діяльність центральних і місцевих державних адміністрацій з метою забезпечення дотримання національного законодавства та захисту прав людини [23].

Центральні органи виконавчої влади, до складу яких входять міністерства та різні державні агентства, мають значні повноваження у сфері державного управління. Ці органи відіграють ключову роль у формулюванні та реалізації державної політики в різних секторах безпосередньо та через свої регіональні підрозділи. Наприклад, міністерства відіграють вирішальну роль у встановленні нормативно-правової бази та пріоритетів національного розвитку і можуть залучати експертів та ресурси, необхідні для виконання своїх повноважень.

Міністерства відповідають за розробку та реалізацію державної політики у конкретних сферах і наділені повноваженнями законодавчого та регуляторного характеру в межах своєї юрисдикції. Їх очолюють міністри, які є членами Кабінету Міністрів і мають повноваження видавати накази та створювати регіональні представництва для забезпечення реалізації політики по всій країні.

Інші центральні органи, такі як державні служби, агентства та інспекції, покликані виконувати окремі адміністративні функції, надаючи основні послуги та здійснюючи нагляд за дотриманням державної політики та нормативно-правових актів. Вони працюють під керівництвом Кабінету Міністрів та відповідних міністрів, зосереджуючи увагу на адміністративній ефективності та наданні державних послуг [24].

Певним центральним органам надано спеціальний статус, що характеризується унікальними обов'язками та оперативними настановами, визначеними законом. До них належать Антимонопольний комітет, Фонд державного майна та інші важливі установи, кожна з яких створена для вирішення конкретних адміністративних або регуляторних завдань.

Місцеві державні адміністрації здійснюють виконавчу владу в межах певних територіальних одиниць, забезпечуючи дотримання національного законодавства та політики, сприяючи регіональному розвитку та дотриманню прав і свобод громадян. Вони діють під керівництвом Кабінету Міністрів і відіграють вирішальну роль у реалізації державних програм на місцевому рівні.

Процес формування, зміни або ліквідації органів виконавчої влади суворо регламентований і вимагає схвалення Кабінетом Міністрів на основі пропозицій Прем'єр-міністра або інших членів Кабінету Міністрів. Цей процес покликаний адаптувати структуру виконавчої влади до мінливих адміністративних потреб і впорядкувати функції уряду, щоб уникнути дублювання зусиль [25].

У регіонах, де відбуваються збройні конфлікти, можуть створюватися військово-цивільні адміністрації для управління місцевим самоврядуванням і забезпечення безперервності надання основних послуг. Ці адміністрації створюються указом президента і діють під керівництвом військових, об'єднуючи оборонне і цивільне управління для вирішення унікальних проблем, пов'язаних із ситуацією у сфері безпеки.

3.2. Методи діяльності адміністративного органу

Взаємозв'язок між формою та методом публічного адміністрування є важливим для розуміння їхньої функції в адміністративному праві. Форма публічної адміністрації є видимим аспектом, що окреслює її правову сутність і основну мету. Однак метод, який використовується, хоч і менш суворо регулюється законом, є вирішальним, оскільки він деталізує операційну динаміку між адміністративним органом і постраждалою юридичною або фізичною особою. Правознавці часто стикаються з труднощами при розмежуванні методу і форми державного управління та методу правового регулювання. На практиці ці методи застосовуються уповноваженими суб'єктами адміністративного права, а форма документує конкретні дії публічної адміністрації, такі як видання правового акта, що призводить до правових наслідків.

Метод розкриває характер взаємодії між суб'єктом управління та реципієнтом, що зумовлює необхідність його прояву у формі державного управління. Цей зв'язок означає, що без встановленої форми метод втрачає сенс. Наприклад, застосування адміністративних стягнень або видача ліцензій вимагає належного документального оформлення, інакше ці дії не мають правового підґрунтя [26].

Методи в державному управлінні застосовуються адміністративними органами для ефективного виконання своїх обов'язків, дотримуючись наданих їм повноважень. Ці методи втілюють публічний інтерес і реалізуються через процеси публічного адміністрування. Вони формують поведінку соціальних суб'єктів і втілюють владну волю держави, сформульовану в юридично обов'язкових приписах. Юридична сила цих методів завжди знаходиться в межах юрисдикції адміністративного органу, який їх застосовує, і представлена зовні як у правових, так і в неправових формах.

На вибір методів значною мірою впливають організаційно-правові характеристики суб'єктів управління та специфіка об'єкта впливу - індивідуального чи колективного, різного за формою власності та адміністративним статусом. Такий тісний взаємозв'язок між методами державного управління та правового регулювання підкреслює їхню роль як регулятивних механізмів. Хоча обидва є засобами регулятивного впливу, їх застосування відрізняється: правове регулювання має універсальний характер, охоплюючи всіх учасників суспільних відносин, тоді як методи публічного адміністрування застосовуються спеціально уповноваженими на те суб'єктами.

Отже, методи публічної адміністрації слід розуміти як індивідуалізовані, а не універсально правові за своєю природою. Ця диференціація має вирішальне значення для визначення їх застосування, де метод правового регулювання виконує широку функцію адміністративного права, а метод публічного адміністрування пристосований до владних адміністративних суб'єктів [27].

Актуальність цих методів значно зросла, особливо з визнанням України країною з ринковою економікою, її вступом до Світової організації торгівлі та суттєвими змінами в механізмі державного управління. Ці зміни включають децентралізацію влади, роздержавлення економіки та еволюцію контрактних відносин у державному управлінні. Зміни, що відбуваються, ставлять важливі

питання про те, якою мірою і в який спосіб односторонні юридично обов'язкові розпорядження використовуються як методи державного управління, впливаючи на відносини між суб'єктами управління та об'єктами адміністрування.

У сучасній практиці все частіше використовуються методи, які мають значний потенціал впливу на суспільну поведінку. До них належать державний нагляд, диференційоване оподаткування, антимонопольне регулювання, ліцензування різних видів економічної діяльності. Ці методи покликані захищати публічні інтереси та підвищувати роль публічної адміністрації у забезпеченні прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

При класифікації методів публічного адміністрування беруться до уваги кілька критеріїв, зокрема форма вираження та юридичні властивості. Методи можуть бути як правовими, втіленими в нормативних та індивідуальних актах, що тягнуть за собою правові наслідки, так і неправовими, що передбачають дії організаційного характеру, такі як наради чи брифінги [28].

Юридичні властивості цих методів також можуть відрізнятися. Наприклад, нормативно-правові методи застосовуються з метою прийняття нормативно-правових актів, тоді як індивідуальні методи зосереджені на виданні конкретних адміністративних актів. Залежно від владного впливу методи можуть бути імперативними, тобто такими, що містять накази, які зобов'язують до певних дій або поведінки, та дозвільними, які дозволяють певні дії, наприклад, прийняття адміністративно-правових актів.

Заохочувальні методи покликані сприяти дотриманню вимог за допомогою стимулів, тоді як консультативні методи надають рекомендації щодо необов'язкових дій. Ці методи можуть застосовуватися окремими особами або колегіальними органами, кожен з яких має свої підходи та вплив на державне управління.

Різниця у використанні цих методів також залежить від їхньої взаємодії з інтересами та правовими можливостями їхніх об'єктів. Адміністративні методи здійснюють прямий вплив за допомогою обов'язкових приписів, необхідних для задоволення нагальних і конкретних регуляторних потреб. Економічні методи, навпаки, опосередковано заохочують дотримання вимог, створюючи умови, що відповідають особистим або корпоративним інтересам, використовуючи такі інструменти, як податкові пільги, регулювання цін або економічні санкції [29].

Успішне застосування переконання, заохочення та примусу забезпечує ефективне функціонування публічної адміністрації. Ці методи повинні не лише гармонійно співіснувати, але й доповнювати один одного, щоб відповідати суспільним інтересам, максимізуючи ефективність і вплив дотримання законодавства та адміністративних процесів. Такі методи, як навчання, пропаганда та освітні ініціативи, є життєво важливими в цьому відношенні, оскільки вони підвищують правосвідомість і сприяють розвитку культури законності, що є критично важливим для згуртованої роботи суспільства і безперешкодного виконання адміністративних обов'язків.

3.3. Контроль за діяльністю адміністративного органу

Адміністративний контроль є основною діяльністю адміністративних органів, спрямованою на попередження, виявлення та припинення будь-яких дій, що суперечать встановленим державним нормам і правилам. Суть цього контролю полягає в тому, щоб гарантувати ефективне функціонування органів державного управління та місцевого самоврядування. Цей контроль ґрунтується на таких авторитетних джерелах, як Конституція України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, різні національні закони та інші нормативно-правові акти, які в сукупності окреслюють сферу та повноваження адміністративного контролю.

Цей вид контролю може бути як основною, так і допоміжною функцією в адміністративній діяльності. Він охоплює широке коло суб'єктів, включаючи органи державної влади, органи місцевого самоврядування, відомчі органи, структурні підрозділи, громадські організації та органи колективного управління. Сфера адміністративного контролю поширюється на різноманітні елементи, такі як цілі, стратегії, процеси, функції, завдання, операційні показники, управлінські рішення, а також організаційні одиниці, включаючи їхні підрозділи та окремих виконавців [30].

В основі адміністративного контролю лежить організаційна система, яка складається з контролера, контрольних дій та підконтрольного суб'єкта. Ця система підкреслює взаємозв'язок між контролюючим органом і підконтрольним суб'єктом, і на основі цього взаємозв'язку адміністративний контроль поділяється на внутрішній і зовнішній. Внутрішній контроль спрямований на суб'єктів всередині адміністративної структури, забезпечуючи дотримання внутрішніх стандартів і правил. Зовнішній контроль, навпаки, здійснюється органами, які мають повноваження здійснювати нагляд за організаціями, що не підпадають під їх пряме адміністративне підпорядкування.

Здійснення адміністративного контролю розгортається через три окремі, але взаємопов'язані етапи, кожен з яких відповідає певним часовим аспектам контрольної діяльності. На попередньому етапі основна увага приділяється прогнозуванню, що передбачає передбачення та запобігання потенційним порушенням до того, як вони матеріалізуються. За ним слідує оперативна фаза, на якій проводяться оцінки в режимі реального часу для відстеження відхилень від планів і вирішення проблем, що виникають. Заключна фаза передбачає всебічне порівняння результатів з початковими цілями та ретельну перевірку виконання рішень, гарантуючи, що кожна адміністративна дія відповідає встановленим цілям [31].

Нагляд за діяльністю державного апарату та органів місцевого самоврядування є багатогранним і передбачає різні рівні контролю - від президентського до громадського. Президентський контроль здійснюється безпосередньо з офісу Президента, що свідчить про високий рівень адміністративного нагляду. Державний контроль є більш розгалуженим і охоплює парламентський, судовий та виконавчий види контролю.

Парламентський контроль, який здійснюється Верховною Радою України та її похідними органами, такими як Уповноважений Верховної Ради України з прав людини та Рахункова палата, зосереджується на законодавчому контролі. Судовий контроль, зокрема конституційний, здійснюється Конституційним Судом України, тоді як загальний судовий контроль здійснюється як загальними, так і спеціалізованими судами. Крім того, громадський контроль дозволяє громадянам та об'єднанням громадян безпосередньо брати участь у нагляді за діяльністю адміністративних органів, сприяючи створенню прозорого та підзвітного середовища врядування.

Функція контролю в адміністративних процесах є важливою сферою уваги в юридичних та адміністративних дослідженнях, хоча її визначення та обсяг з часом змінювалися. Цю функцію часто обговорюють у поєднанні з такими суміжними поняттями, як моніторинг, аудит, інспекція та нагляд, кожне з яких вносить свій внесок у загальну структуру адміністративного контролю. Ця функція є насамперед зовнішньою і спрямована на забезпечення однакового застосування норм публічного права та підтримання правового статусу осіб, які беруть участь у публічно-правових відносинах [32].

Завдання, пов'язані з контрольною функцією, є складними та багатогранними і охоплюють оцінку законності адміністративних дій та сприяння застосуванню передбачених законодавством способів судового захисту. Ця діяльність гарантує, що контрольна функція не лише відстежує, але

й активно сприяє дотриманню правових норм, тим самим підвищуючи ефективність державного управління.

Отже, контрольна функція адміністративного процесу є зовнішнім елементом, який відіграє вирішальну роль у підтримці цілісності та законності адміністративних операцій. Вона діє в чітко визначених межах, які включають забезпечення єдиного режиму застосування норм публічного права та розгляд судових позовів, що виникають у зв'язку зі спорами щодо адміністративних рішень або дій.

ВИСНОВКИ

Розділ 1 нашої роботи висвітлив ключові аспекти поняття адміністративного органу в контексті українського адміністративного права. Ми дослідили їхню сутність, види, функції та відмінності від інших гілок влади.

Основний висновок, який можна зробити, полягає у тому, що адміністративні органи в Україні є ключовими суб'єктами публічної адміністрації. Вони відповідають за виконання адміністративних функцій та реалізацію державної політики. Ці органи можна розділити на органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, кожен з яких має свої особливості та повноваження.

Ключові характеристики адміністративних органів включають їхній публічно-правовий статус, дотримання закону, наявність адміністративних повноважень та обов'язків, а також юридичну відповідальність за свої дії. Система адміністративних органів в Україні є складною та багаторівневою, і важливою умовою для їх ефективного функціонування є чітка структура, визначення повноважень, підзвітність та співпраця між різними рівнями влади.

Нам важливо пам'ятати, що адміністративні органи відрізняються від інших органів держави тим, що не мають повноважень приймати закони або тлумачити їх. Їхня основна функція полягає у виконанні законів та реалізації державної політики на практиці.

Необхідно підкреслити важливість адміністративних органів у забезпеченні функціонування держави та реалізації її цілей. Вони забезпечують надання адміністративних послуг громадянам та юридичним особам, а також контролюють дотримання законів та підзаконних актів. Ефективність їхньої роботи має прямий вплив на життя людей та загальний стан справ у країні.

Розділ 2 нашої роботи розглянув ключові аспекти правового статусу адміністративного органу в Україні, зосереджуючись на його складових елементах. Ми дослідили адміністративну правоздатність, компетенцію, структуру, функції, відповідальність та вплив децентралізації влади на цей статус.

Важливим висновком є те, що правовий статус адміністративного органу визначає його повноваження, функції та відповідальність. Адміністративна правоздатність відображає здатність органу мати права та обов'язки для виконання своїх функцій, тоді як компетенція визначає його сферу діяльності. Структура визначає організаційну схему та внутрішню організацію, а функції та відповідальність - конкретні завдання та обов'язки, які покладені на орган, а також його зобов'язання перед суспільством.

Децентралізація влади в Україні має значний вплив на правовий статус адміністративного органу. Вона сприяє розподілу повноважень між різними рівнями виконавчої влади, зміцнюючи їхню адміністративну правоздатність та розширюючи їхню компетенцію.

Необхідно підкреслити, що правовий статус адміністративного органу має важливе значення для його законної діяльності, підзвітності та ефективності. Розуміння цієї концепції є ключовим для дослідження адміністративного права та ролі держави в суспільстві.

У розділі 3 нашої роботи ми досліджували ключові аспекти діяльності адміністративних органів в Україні, зосереджуючись на трьох основних напрямках: форми діяльності, методи роботи та система контролю.

Перш за все, форми діяльності адміністративних органів базуються на їхньому юридичному статусі та повноваженнях, визначених законодавством. Вони включають прийняття нормативно-правових актів, видачу індивідуальних адміністративних актів, укладення адміністративних договорів, здійснення адміністративного нагляду та інші дії, спрямовані на виконання їхніх завдань.

Другим важливим аспектом є методи діяльності. Адміністративні органи використовують різноманітні методи для виконання своїх функцій, обираючи найбільш ефективні та законні в кожному конкретному випадку. Важливим є дотримання принципів законності та пропорційності при застосуванні цих методів.

Третім аспектом, який ми досліджували, є система контролю за діяльністю адміністративних органів. Ефективна система контролю є важливою умовою для забезпечення законності та підзвітності їхньої роботи. Цей контроль здійснюється на різних рівнях і в різних формах, включаючи президентський, парламентський, судовий та громадський контроль.

Крім цього, у розділі розглядаються інші питання, такі як структура та функції адміністративних органів, класифікація їх за різними критеріями, юридична відповідальність та забезпечення законності в їхній діяльності.

Отже, адміністративні органи є невід'ємною частиною української системи державного управління. Їхня чітка структура, визначені повноваження та підзвітність є ключовими для забезпечення ефективного та законного адміністрування. Розуміння концепції адміністративного органу має важливе значення для вивчення адміністративного права та ролі держави в суспільстві.

Розділ 2 надає важливу базу для розуміння та аналізу правового статусу адміністративного органу в українському контексті. Для отримання більш детальної інформації рекомендується докладне ознайомлення з повним текстом розділу.

Розділ 3 надає комплексне уявлення про діяльність адміністративних органів в Україні, їхні повноваження, методи роботи та систему контролю за їхньою діяльністю. Для більш глибокого розуміння теми рекомендується ознайомитися з повним текстом розділу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с
2. Recommendation No. R (84) 15 of the Committee of Ministers to member states //relating to public liability// Режим доступу: www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/administrative_law_and_justice/
3. Бондар О. та ін. Адміністративно-правове регулювання публічного адміністрування в Україні: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 204 с.
4. Основи публічного адміністрування : навч. посіб. / [Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна, М. С. Ковтун та ін.] ; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. – Вид. 2-ге, допов. та перероб. – Харків : Право, 2021. – 238 с
5. Коліушко І.Б. Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні. Монографія. Київ: Факт, 2002. С. 49
6. Алексєєв В. Структури публічного управління в Україні: громадівські ради. Чернівці: Технодрук, 2014. 76 с.
7. Бакуменко В. та ін. Особливості публічного управління та адміністрування: навч. посіб. Київ: Ліра–Київ, 2017. 256 с.
8. Галунько В., Курило В., Короєд С. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с.
9. Береза А. Реформування публічної влади: сучасні концепції та політична практика : монографія. Київ: Логос, 2012. 360 с.
10. Георгієвський Ю. Компетенція органів публічної влади: теорія і практика застосування. Київ : Ін–т законодавства Верхов. Ради України, 2016. 48 с.

11. Мацелик Т. Компетенція органів публічної адміністрації: поняття та структурні елементи. <http://www.law.journalsofznu.zp.ua/visnik-2-2010/1667-matselik-t-o-kompetentsiya-organiv-publichnojiadministratsiji-ponyattya-ta-strukturni-elementi>
12. Мельник Р., Бевзенко Р. Загальне адміністративне право: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 376 с.
13. Мосьондз С. Орієнтири ефективного публічного адміністрування науки в Україні. Держава і право. Юридичні і політичні науки. Київ, 2013. Вип. 62. С.172-177.
14. Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення: зб. наук. пр. за матеріалами Міжнар. наук.–практ. конф. (18-19 трав. 2017 р.). Харків: МАДРИД, 2017. 403 с.
15. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. — Харків: Право, 2009. — 584 с.
16. Авер'янов Б. Предмет адміністративного права: нова доктринальна оцінка / Б. Авер'янов // Право України. — 2004. — № 10. — С. 25–30.
17. Петришин О.В. Державна служба як проблема теорії держави і права / О.В. Петришин // Вісн. Акад. правових наук України. — 2000. — №1. — с.21 –34. — с.33; Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: організаційноправові заходи. Монографія. — Х.: Право, 2005. — 304 с.
18. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.// Відомості Верховної Ради України. — 1996. - № 30. — С.141.
19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положень частин

другої, третьої статті 124 Конституції України (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб) від 7 травня 2002 р. № 8-рп/2002 // Вісник Конституційного Суду України. – 2002. – № 2. – С. 29-34.

20. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1122.

21. Рубцов В. П. Р82 Державне управління та державні установи: Навч. посіб. для дистанційного навчання / В. П. Рубцов, Н. І. Перинська; За ред. д.Ара соціол. наук, проф. Ю. П. Сурміна.— К.: Університет «Україна», 2008.— 440 с.

22. Ситник Г.П. Основи теорії управління у сфері національної безпеки: курс лекцій / Г.П.Ситник. К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. – 174 с

23. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.

24. Ємельянов В. М. Державне управління: у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : [навчальний посібник] / В. М. Ємельянов, О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – 336 с.

25. Система публічного управління в умовах децентралізації влади: механізми горизонтальної взаємодії : монографія / Л. Л. Приходченко, С. Є. Саханенко, П. І. Надолішній та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. – 332 с.

26. Поярков В.О. Адміністративно-правові методи діяльності суб'єктів забезпечення економічної безпеки держави. Наукові праці МАУП. 2014. Вип. 42. С. 136–140

27. Лазур Я.В. Методи адміністративно-правового захисту прав і свобод громадян у сфері державного управління. Форум права. 2010. № 1. С. 201–207.
28. Шатіло В.А. Принципи діяльності державної влади і методи їх здійснення. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки». 2014. № 1(99). С. 66–70.
29. Негодченко О. В. Характеристика методів діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення прав і свобод людини / О. В. Негодченко // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ. – 2003. – № 1. – с. 19-26.
30. Гаращук В. М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 35 с.
31. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 1999. 42 с.
32. Гаращук В.М. Контроль та нагляд у державному управлінні : навчальний посібник. Харків : Нац. юрид. акад. України, 1999. 55 с